

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๔๔
วันจันทร์ ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๖. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๗. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๘. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๙. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๒. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๓. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๕. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๖. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายวรชิต สิงหเสนี	(ลาการประชุม)
๒. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

๒. นายเชษฐ์ โทณะวนิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้ออรอด

๒. นางสาวจิตติพร วิชัยชนพัฒน์

ผู้ที่คณะกรรมการเชิญมาชี้แจงแสดงความเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

๑. นายวัส ติงสมิตร

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓. นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. นายสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๕. นางอังคณา นีละไพจิตร

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๖. นางเตือนใจ ดีเทศน์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗. นายชาติชาย สุธงศาฤกษ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๘. นายไสว จันทะศรี

ผู้ชำนาญการประจำ กสม. (ด้านกฎหมายและคดี)

๙. นายภิรมย์ ศรีประเสริฐ

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๐. นายคมสรณ์ เมธิกุล

ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี

๑๑. นายอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

- [illegible]

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

หารือแนวทางการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม กล่าวเชิญ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้บริหารสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็น แนวทางการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า อำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีสองประการ คือ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ถูกยกเลิกและพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังแก้ไขเพิ่มเติมไม่แล้วเสร็จ ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา ปัญหา ความคุ้มกันในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และปัญหาอำนาจหน้าที่อื่น ที่ขาดหายไปอันเนื่องมาจากการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๕๗ (๒) บัญญัติว่า “เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณี queเห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” มาตรา ๒๕๗ (๓) บัญญัติว่า “เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณี queเห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” และ มาตรา ๒๕๗ (๔) บัญญัติว่า “ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและ เป็นกรณี queเห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

นอกจากนี้ ยังมีปัญหากรณีคณะอนุกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Sub-Committee on Accreditation : SCA) ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ ว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (International Coordinating Committee on National Human Rights Institutions : ICC) ได้ทำข้อเสนอให้ลดระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากสถานะ A เป็น B ต่อคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (International Coordinating Committee on National Human Rights Institutions : ICC) ซึ่งจะ ส่งผลให้บทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สังคม ตระหนักและรู้คุณค่าของสิทธิมนุษยชน และรู้สึกว่าการสิทธิมนุษยชนเป็นวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- เหตุผลหลักในการลดระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะทำงานในเชิงรุกอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สิทธิมนุษยชนและเกิดความรู้สึกว่าสิทธิมนุษยชนเป็นวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการประสานงาน ระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) เห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรแก้ไขกฎหมาย และปรับวิธีการทำงานให้ตรงตามแนวทางที่คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ

ว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) กำหนด โดยปัญหาที่ส่งผลต่อการพิจารณาลดสถานะ มีสามประการ คือ

๑) กรณีการสรรหา และแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยองค์ประกอบของ คณะกรรมการสรรหา ยังไม่สามารถประกันได้ถึงความโปร่งใส และขาดการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาสังคม นอกจากนี้ ยังไม่มีบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการประเมินคุณสมบัติของผู้สมัคร ที่เหมาะสม โดยต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้คณะกรรมการสรรหา มีผู้แทนจากภาคประชาสังคมด้วย

๒) กรณีความคืบหน้าของกระบวนการร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักการปารีส รวมถึง บทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสมาชิกจากการถูกดำเนินคดีทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญาในกรณีการทำ หน้าที่โดยสุจริตและเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ โดยต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองเรื่อง ดังกล่าวให้ชัดเจน

๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานประจำปีว่าด้วยการละเมิดสิทธิมนุษยชน ลำช้าไม่สนองตอบสถานการณ์ที่กระทบสิทธิมนุษยชนให้ทันทั่วถึง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะต้องดำเนินการจัดทำรายงานประจำปีว่าด้วยการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า นโยบายในเชิงรุกของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเน้นการส่งเสริมความรู้ โดยจะขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับ สิทธิมนุษยชนผ่านทางสถาบันการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล รวมทั้งจัดทำ หลักสูตรระยะสั้นร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อให้ความรู้แก่เครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และ ขยายฐานในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ไปยังภาคส่วนต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี เป็นต้น

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติเน้นการทำงานในเชิงรุกและให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เช่น เครือข่ายป้าชุมชน เครือข่ายสตรี และเครือข่ายคนไร้รัฐไร้สัญชาติ เป็นต้น โดยส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนของเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนของตนได้

นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงให้ข้อเสนอแนะ ต่างๆ รวมถึงการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ยังเผยแพร่ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของสหประชาชาติที่มีต่อ ประเทศไทยให้ประชาชนได้รับทราบ รวมทั้งรณรงค์ให้เกิดการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งของตนเอง และผู้อื่น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรชี้แจงหรือให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องกับองค์กรต่างประเทศได้รับทราบด้วย

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับชาติ ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้เพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถรับเรื่องร้องเรียนและแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนเฉพาะรายได้ ซึ่งอาจทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินงานแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนของประชาชน เฉพาะรายมากกว่าการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับชาติ และสอบถามความเห็นของ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า ต้องการให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่อย่างไรในร่างรัฐธรรมนูญนี้

นายวิส ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันได้เริ่มดำเนินการสรรหาบุคคลเพื่อมาดำรงตำแหน่งผู้ชำนาญการด้านสื่อสารองค์กรซึ่งจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลหรือแถลงข่าวให้ผู้สื่อข่าวในประเทศและผู้สื่อข่าวต่างประเทศรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายชาติชาย สุธงศาฤกษ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ประชาชนรับทราบว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนเฉพาะรายด้วย จึงได้เสนอเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นจำนวนมาก โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันจะมุ่งเน้นดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนในเชิงยุทธศาสตร์ให้มากขึ้นควบคู่กับการแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันได้รวบรวมและแบ่งกลุ่มปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ และได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยคณะอนุกรรมการจะดำเนินการศึกษาปัญหาในเชิงยุทธศาสตร์ว่า กฎหมายที่มีอยู่มีความเหมาะสมหรือไม่ หรือนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ โดยจะเสนอผลการศึกษาให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการต่อไป ส่วนการละเมิดสิทธิของชุมชนหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ผ่านมาได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินป่าไม้ของชุมชนเป็นจำนวนมากนั้น คณะอนุกรรมการจะดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิของชุมชนต่อไป

- มีกรรมการสอบถามว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์พิเศษในปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญอย่างไร

นายวิส ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเข้าใจต่อสถานการณ์พิเศษในปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญ แต่การแก้ไขปัญหาเรื่องความเข้าใจของประชาชน เช่น การควบคุมตัว เป็นต้น เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาร่วมชี้แจงในเรื่องดังกล่าวหรืออาจเปิดเผยที่อยู่ในการควบคุมตัวให้ญาติ หรือครอบครัวของผู้ที่ถูกควบคุมตัวได้รับทราบด้วย ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะพยายามสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันซึ่งจะลดความขัดแย้งได้

นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า สิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานมีความสำคัญเช่น การรักษาพยาบาล หรือการถูกควบคุมตัว เป็นต้น ควรมีการเปิดเผยข้อมูลการถูกควบคุมตัวให้กับญาติ หรือครอบครัวของผู้ที่ถูกควบคุมตัวได้รับทราบด้วย โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะช่วยเหลือรัฐบาลชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมากขึ้น

นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถดำเนินงานในช่วงสถานการณ์พิเศษในปัจจุบันได้ เมื่อรัฐบาลยินยอมให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันขึ้นมา แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้คำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะดำเนินงานโดยคำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนและ

ประโยชน์สูงสุดของประเทศเป็นสำคัญ และได้้นำแนวทางเรื่องสันติวิธี การไกล่เกลี่ย และการประนีประนอม มาใช้ในแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เสนอให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีต่อศาลได้โดยตรงนั้น ต้องพิจารณาว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศด้วยหรือไม่ นอกจากนี้ กรณีที่องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์นั้น อาจเป็นเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ ส่วนการกำหนดเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญนี้โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศจะทำให้เกิดปัญหาได้ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงควรดำเนินงานโดยคำนึงถึงบริบทของประเทศไทยด้วย และสอบถามว่าการกำหนดเนื้อหาเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเช่นเดียวกับที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะสามารถแก้ไขข้อกล่าวหาขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศได้หรือไม่

นายวิส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้แตกต่างกัน โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง หรือดำเนินคดีแทนผู้เสียหายต่อศาลยุติธรรมได้ ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อให้มีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลจึงเป็นไปหลักการของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้ถูกยกเลิกไป คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเสนอเรื่องต่อศาลได้ โดยประชาชนยังมีความเข้าใจว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการในลักษณะดังกล่าวและยื่นเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมาก แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถดำเนินการโดยการให้คำแนะนำเท่านั้น ดังนั้นในร่างรัฐธรรมนูญจึงควรกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการฟ้องคดีต่อศาลด้วย ส่วนการสร้างสมดุลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน และต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องมีหน้าที่ในการสร้างความสมดุลระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมด้วย สำหรับเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสรรหามือถือประกอบหรือมีที่มาที่มีความหลากหลายจึงทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีที่มาจากองค์กรที่มีความหลากหลายด้วยเช่นกัน

ประธานกรรมการสอบถามว่า กรณีองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาจากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใช่หรือไม่ นอกจากนั้น หลักการปารีส (The Paris Principles) ไม่ได้กำหนดเรื่องคณะกรรมการสรรหาแต่อย่างใด แต่ให้ความสำคัญเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมากกว่า ซึ่งคณะกรรมการไม่สามารถร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กรต่างประเทศได้

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า ควรเพิ่มสัดส่วนองค์ประกอบของ คณะกรรมการสรรหาให้มีที่มาจากภาควิชาการที่เป็นผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรการสอนเรื่อง สิทธิมนุษยชน และบุคคลที่มาจากภาคการคัดเลือกขององค์กรสิทธิมนุษยชนเองด้วย

นายวิส汀สมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า หลักการปารีส (The Paris Principles) ไม่ได้กำหนดเรื่องคณะกรรมการสรรหาไว้โดยตรงแต่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีที่มาจากกระบวนการต่างๆ เช่น การเลือกตั้ง หรือให้มีที่มาจากภาคประชาสังคมหรือนักวิชาการ ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ส่วนคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ (ICC) ได้มีความเห็นว่า หากกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาที่มีที่มาจากภาคประชาสังคมแล้ว จะทำให้มีผู้แทนจากภาคประชาสังคมเข้ามาเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สามารถนำหลักการเรื่องที่มาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มากำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ได้ ส่วนสาเหตุที่คณะกรรมการประสานงาน ระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) ได้ลดระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติของประเทศไทย เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีที่มาที่ไม่มีความหลากหลายทาง วิชาชีพ กฎหมายไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และการทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความล่าช้า

ประธานกรรมการกล่าวว่า สามารถกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญว่า ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติมีที่มาจากภาคส่วนใดบ้าง ส่วนหลักการของกฎหมายประเทศไทยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตตามหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและอาญา จึงไม่ต้องกำหนดไว้ในร่าง รัฐธรรมนูญ

นายวิส汀สมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ควรให้กำหนดเรื่องความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติแทน

- มีการแสดงความเห็นว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดเนื้อหาเรื่อง คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้เช่นเดียวกัน จึงไม่ทราบเหตุผลที่ คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) ได้ลดระดับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสอบถามว่าควรคงหลักการเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติเช่นเดียวกับที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือควรปรับปรุงเนื้อหาตาม ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- การร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมการ) ได้มีการปรึกษาหารือเรื่องสิทธิมนุษยชนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่ง สหประชาชาติ และผู้แทนด้านสิทธิมนุษยชนจากหลายประเทศ ซึ่งในเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ ตามหลักการปารีส (The Paris Principles) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ แห่งสหประชาชาติไม่ได้ก้าวล่วงเข้าไปกำหนดกระบวนการคัดเลือก หรือวิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนของประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติย่อมเป็นเรื่องดี เพราะสะท้อนความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด หากการเลือกตั้ง ไม่สามารถคัดเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างแท้จริง ก็สามารถใช้อีกวิธีอื่นในการ คัดเลือกได้ ทั้งนี้ การสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่ง

สหประชาชาติมีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติเรื่องคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีหลักการที่ใกล้เคียงกัน แต่รายละเอียดที่กำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมีความแตกต่างกันพอสมควร นอกจากนี้ เรื่องสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การสหประชาชาติ การที่ประเทศไทยลาออกจากการเป็นภาคีสถิตินมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติจึงอาจส่งผลเสียหายต่อประเทศไทยได้ อีกทั้งกลไกกฎหมายเรื่องสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยยังมีความไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในบางประการ จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ดังกล่าว และหากสามารถกำหนดกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีความหลากหลายทางวิชาชีพ ย่อมจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ ๓ เพิ่งเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ จึงมีความเห็นและข้อเสนอบางประการต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่แตกต่างจากความเห็นและข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ ๒ โดยเฉพาะเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันเห็นควรคงหลักการเดิมตามมาตรา ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ยังมีความแตกต่างกันในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมาตรา ๑๙๙ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติให้การสรรหาและการเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำนวน ๒๗ คน ขณะที่องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ วรรคห้าของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำนวน ๗ คน ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันจึงเสนอให้คงหลักการองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยเพิ่มเติมองค์ประกอบจากผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน และอธิการบดีหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจำนวน ๒ คน ทั้งนี้ องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความประสงค์จะให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับรองการเป็นองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ด้วย

- มีกรรมการสอบถามว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นมีลักษณะคล้ายกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีผลการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือไม่

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า เมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยเฉพาะการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองกรณีกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย

เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณีให้เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ เงื่อนไขเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นเรื่องที่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเกิดจากการกระทำขององค์กรเอกชนด้วยกัน ขณะที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งตรวจสอบการดำเนินการขององค์กรภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งโดยหลักการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศมีอำนาจตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงอาจมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กว้างกว่าผู้ตรวจการแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีแนวคิดที่จะประชุมปรึกษาหารือในปัญหาสำคัญกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อไม่ให้เกิดคำวินิจฉัยที่ขัดแย้งกันในปัญหาบางเรื่องที่มีความทับซ้อนกัน

นายสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่กว้างกว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๑๙ คดี ศาลปกครอง จำนวน ๕๑ คดี และศาลยุติธรรม จำนวน ๑๓๖ คดี ซึ่งคดีในศาลยุติธรรมส่วนใหญ่เป็นการละเมิดสิทธิในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ได้มีโอกาสร่วมเดินทางไปกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติท่านหนึ่ง เพื่อหารือปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยกับข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติ ซึ่งประเด็นแรกที่ข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติให้ความสนใจ คือ ปัญหาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งคณะผู้แทนจากประเทศไทยได้ชี้แจงว่า กรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นการหมิ่นประมาทประมุขของประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศย่อมมีกฎหมายคุ้มครองประมุขของประเทศทั้งสิ้น ประกอบกับจารีตประเพณีของประเทศไทยในเรื่องการเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ายังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่องดังกล่าว โดยอาจเกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยกับนานาประเทศ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศในการชี้แจงและทำความเข้าใจในกรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ รวมถึงสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต่อองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของประเทศให้สำเร็จลุล่วงได้

นายวิส ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีแนวคิดในการตั้งผู้ชำนาญการด้านการสื่อสารองค์กร เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานและชี้แจงข้อมูลต่อนานาประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย นอกจากนั้น ได้มอบหมายให้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแปลเอกสารที่เสนอความเห็นเรื่องสิทธิมนุษยชนต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับนานาประเทศได้รับทราบ ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรคงหลักการตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และอาจเพิ่มเติมรายละเอียดบางส่วน โดยเฉพาะข้อเสนอให้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในรูปแบบของพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น ๆ เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- มีกรรมการสอบถามว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ผ่านมา หรือพบปัญหาการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนชุดที่ผ่านมาหรือไม่ และการที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เป็นกรณีที่เกิดขึ้นมากกว่าหลักการที่กำหนดไว้ในหลักการปารีส (The Paris Principles) หรือไม่ เนื่องจากเมื่อศึกษาอำนาจหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักการปารีส (The Paris Principles) ไม่ต้องการให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าเป็นคู่กรณี เพียงแต่ให้ประกาศให้ทราบถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนและส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการรายงานต่อองค์การสหประชาชาติต่อไป การที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าเป็นคู่กรณีโดยฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีภาระหน้าที่มากเกินไปจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างเต็มที่ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC) ลดระดับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจากสถานะ A เป็นสถานะ B

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า การที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าเป็นคู่กรณีโดยฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถูกลดระดับจากสถานะ A เป็นสถานะ B ส่วนการเข้าเป็นคู่กรณีโดยฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายจะเป็นการขัดต่อหลักการปารีส (The Paris Principles) หรือไม่นั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ทั้งนี้ เห็นว่า การให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายได้เป็นหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และบางกรณีเป็นเรื่องเร่งด่วนหากต้องขอความคุ้มครองจากองค์กรอื่นอาจทำได้ช้าเกินไป ดังนั้น การให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายถือเป็นการสร้างทางเลือกให้แก่ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกทางหนึ่ง สำหรับข้อกังวลกรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายอาจทำให้ต้องผูกพันต่อการพิจารณาคดีและเป็นเหตุให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสียหายได้นั้น ทั้งนี้ สามารถแก้ปัญหาโดยการกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นคู่กรณีในคดีแทน รวมถึงเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมเป็นการยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมแทนได้ อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในบางเรื่อง แต่ไม่เป็นการขัดต่ออำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักการปารีส (The Paris Principles) แต่อย่างใด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า รายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นรายงานที่ดี สามารถนำไปใช้ประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ รายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ปรากฏหรือเป็นที่สนใจแก่สาธารณชนเท่ากับรายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรพัฒนาเอกชน เช่น Human Rights Watch หรือ Amnesty International เป็นต้น ซึ่งบางกรณีข้อมูลขององค์กร

พัฒนาเอกชนดังกล่าวไม่ตรงกับความจริงและส่งผลเสียหายต่อประเทศ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อนำไปชี้แจงข้อเท็จจริงแก่นานาประเทศ ให้ได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย นอกจากนี้ มีข้อสงสัยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะแบ่งแยกเรื่องความมั่นคงกับงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไร เนื่องจากบางกรณีเกิดปัญหาว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงกระทำการตามหน้าที่ แต่กลับถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจำนวนมาก โดยเฉพาะการกระทำที่ขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งได้กำหนดเรื่องสิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิในการทำงาน และสิทธิในการได้รับการศึกษาของบุคคล ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวด้วย

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีแผนการทำงานในการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อเสนอข้อเท็จจริงในด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศไทยแก่นานาประเทศไว้แล้ว สำหรับรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและรายงานตามสถานการณ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความตั้งใจที่จะจัดทำรายงานเพื่อเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและให้เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

สำหรับการรักษาความสมดุลระหว่างการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับความมั่นคงหรือผลประโยชน์ของส่วนรวม ในบางกรณีเป็นเรื่องทัศนคติหรือมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งแนวทางการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ส่วนเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการกระทำของเอกชนด้วยกันนั้น อาจเพิ่มเติมหลักการนอกเหนือจากที่เคยบัญญัติในมาตรา ๒๕๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องรายงานการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการกระทำของเอกชนด้วยกันต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลองค์กรภาคเอกชนต่อไป นอกจากนี้ การพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ผ่านมา ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดปัจจุบันได้จัดสัมมนาร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ผ่านมา เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากรายงานของสถาบันพระปกเกล้า แสดงให้เห็นถึงความเลื่อมล้ำในการจัดทำรายงานประจำปีขององค์กรอิสระที่เสนอต่อรัฐสภา โดยมีข้อสังเกตว่าการไม่กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการเสนอรายงานต่อรัฐสภาทำให้บางองค์กรเสนอรายงานที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การเสนอรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศต่อรัฐสภาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจกำหนดระยะเวลาการเสนอรายงานที่แน่นอน เพื่อให้การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรศึกษาและให้ความสำคัญกับเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศด้วย เช่น เหตุการณ์ความรุนแรงในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกกลาง ซึ่งส่งผลให้มีการอพยพของประชาชนเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก

เป็นต้น ทั้งนี้ การเสนอรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อาจกำหนดให้มีการรายงานต่อรัฐสภาปีละ ๒ ครั้ง โดยแบ่งเป็นการรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องมีความสามัคคีในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะจะทำให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยบรรลุผลสำเร็จได้ และควรดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศประกอบด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติมากที่สุด

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า มาตรา ๑๕ (๖) ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งแตกต่างจากหลักการที่บัญญัติในมาตรา ๒๕๗ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา ดังนั้น เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในเรื่องการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อรัฐสภาโดยให้จัดทำแบบครึ่งปี ซึ่งจะประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ส่วนรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป ดังนั้น การจัดทำรายงานด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและระหว่างประเทศควรกำหนดหลักการในร่างรัฐธรรมนูญให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เห็นด้วยกับการกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีต่อองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานภายในองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ทำงานภายในประเทศไทยต่อองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา เมื่อประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนในมิติต่าง ๆ มากขึ้น ก็จะสามารถลดการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้อื่นด้วย

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรปรับบทบาทการทำหน้าที่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยมอบหมายให้กรรมการสิทธิมนุษยชนชาติแห่งชาติแต่ละคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบกำกับดูแลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในแต่ละด้านเป็นการเฉพาะ เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือปรับปรุงแบบการทำงานเชิงรุกโดยมอบหมายให้องค์กรวิชาชีพ

เป็นผู้รับผิดชอบในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านนโยบายการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า เรื่องการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภานั้น เห็นด้วยกับการกำหนดระยะเวลาในการจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอรายงานต่อรัฐสภา โดยรัฐสภาอาจขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดทำรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนเฉพาะกรณีด้วยก็ได้

กระบวนการจัดทำรายงานด้านสิทธิมนุษยชนที่เสนอต่อองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงาน โดยรูปแบบการจัดทำรายงานลักษณะดังกล่าวจะทำให้รายงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ส่วนรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำรายงานเสนอต่อองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีเป็นประจำทุกปี และในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องจัดทำรายงานเสนอตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) และตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) และวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องรายงานทบพันสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review : UPR ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council : HRC) ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ส่วนเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยแม้ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้ลงนามเป็นภาคี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินงานร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UN High Commissioner for Refugees : UNHCR) ในการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยอย่างต่อเนื่อง

สหประชาชาติ (United Nations : UN) มีความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การทำร้ายครู และการเผาโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการให้ความคุ้มครองครูและโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

นายชาติชาย สุธงศาธรรมิกราช กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจงว่า การจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปตามหลักสากล โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องจัดทำรายงานเสนอรัฐสภา เพื่อรายงานผลการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในปีที่ผ่านมาว่ามีการกระทำหรือการละเลยอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขอย่างไร กรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องรายงานต่อรัฐสภาเพื่อรับทราบ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่จำเป็นต่อการคุ้มครองมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

เรื่องการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภานั้น เห็นด้วยกับการกำหนดระยะเวลาในการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อรัฐสภา และควรกำหนดกลไกบังคับให้รัฐสภาต้องบรรจุระเบียบวาระเพื่อพิจารณารายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในทันที

ส่วนการจัดทำรายงานเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเฉพาะเรื่องนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับหลักการปารีส (The Paris Principles) ที่กำหนดให้จัดทำรายงานเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเฉพาะเรื่องด้วย

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวว่า ข้อเสนอแนะของที่ประชุมหลายประเด็นตรงกับความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เช่น คุณสมบัติบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ด้านการสื่อสารองค์กรต่อองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และการสื่อสารภายในประเทศ เป็นต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะนำความเห็นทุกความเห็นไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรเป็นองค์กรที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความเกรงใจ หากหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการตามคำแนะนำของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วการทำงานของหน่วยงานจะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับของประชาชน รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จึงออกแบบให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐสภา การที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดที่ผ่านมาไม่นำเสนอรายงานต่อรัฐสภา จึงเป็นการละเลยการใช้อำนาจที่สำคัญที่สุดของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มุ่งแต่จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาให้แก่ปัจเจกบุคคล เช่น การฟ้องร้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่เป็นการแบกรับภาระการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยที่ตนเองไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ดังนั้น กรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวข้องกับส่วนรวมหรือไม่ หากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น และเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับทราบโดยเร็ว ซึ่งวิธีดำเนินการดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะมีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและจะลดปัญหาเรื่องการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภาที่ล่าช้าไปแล้วเสร็จภายในหนึ่งปีได้

ส่วนการละเมิดสิทธิมนุษยชนบางกรณีมิใช่เกิดจากการกระทำของรัฐบาล หรือหน่วยงานภาครัฐ แต่อาจเกิดจากการกระทำของผู้แทนหน่วยงานต่างประเทศ หรือผู้แทนขององค์กรระหว่างประเทศที่ตั้งในประเทศไทย ดังนั้น ในการรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี หรือการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรรายงานตามความเป็นจริงว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดจากการ

กระทำของบุคคลดังกล่าวเพื่อให้สังคมและองค์กรระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนได้รับทราบข้อเท็จจริง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติให้มีกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับพระราชบัญญัติไม่ใช่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจพิเศษซึ่งแตกต่างจากอำนาจขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญองค์กรอื่นซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจพิเศษ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดอำนาจพิเศษไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังคงมีสถานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเทียบเท่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรอื่น แตกต่างกันเพียงกฎหมายที่รองรับการใช้อำนาจเท่านั้น

ส่วนรูปแบบการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขการทำงานที่ผูกมัดกับปัจเจกบุคคลเนื่องจากจะเป็นอุปสรรคสำคัญ และส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในอนาคตได้ ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรืออัยการสูงสุด เป็นต้น เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจในการตรวจสอบการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่มีหน้าที่ตัดสินหรือกระทบสิทธิของบุคคลอื่น ดังนั้น การประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงไม่ควรกำหนดวิธีการประชุมที่เข้มงวดจนไม่สามารถดำเนินการประชุมได้ แต่ควรกำหนดองค์ประชุมเฉพาะเรื่องการตัดสินสิทธิของบุคคลเท่านั้น

จากนั้น ประธานกรรมการหารือที่ประชุมเกี่ยวกับเรื่องการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ณ ทำเนียบรัฐบาล โดยกล่าวว่า คณะกรรมการควรนำเสนอหลักการใหม่ที่บัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ และสังคมได้ประโยชน์อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการอธิบายนำเสนอในแต่ละเรื่องว่าเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร

ส่วนความเห็นของบุคคลภายนอกต่อร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งข้อสังเกตว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกทางการเมือง ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ในร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายเรื่องเช่นเดียวกับที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่รูปแบบการกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าวเป็นเพียงนามธรรมเท่านั้น คณะกรรมการจึงออกแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรูปแบบใหม่ให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง คือ ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนจากภาคประชาสังคมภาคต่าง ๆ ได้เข้ามาสมัครรับการเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นสำคัญให้มากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อลดความกังวลของสังคมที่มีต่อร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นต่าง ๆ

- เรื่องการออกแบบการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ในต่างประเทศแบ่งออกเป็น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยองค์กรอิสระ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยภาคประชาชน และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่บัญญัติไว้ในส่วนต่าง ๆ ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ประชาชนจะต้องศึกษารัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ไม่ใช่ศึกษาแต่เฉพาะหมวดใดหมวดหนึ่งเพื่อให้เห็นถึงการบัญญัติหลักการในเรื่องการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยองค์กรอิสระ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยภาคประชาชน และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- คณะกรรมการได้ออกแบบที่มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ สามารถที่จะลงสมัครรับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของรัฐธรรมนูญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองอย่างแท้จริง และจะทำให้การทำงานของสมาชิกวุฒิสภาปราศจากการแทรกแซงของพรรคการเมือง

- คณะกรรมการควรอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งกันเองของบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ยี่สิบด้าน วิธีการเลือกตั้ง และแนวคิดการจัดกลุ่มว่าครอบคลุมภาคประชาสังคมหรืออาชีพต่าง ๆ

- การนำเสนอผลงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ควรนำเสนอหลักการใหม่ที่คณะกรรมการได้บัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ และประชาชนจะได้ประโยชน์จากหลักการใหม่นั้นอย่างไร ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจหลักการของร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละเรื่องว่ามีความเชื่อมโยงกันอย่างไร เช่น การป้องกันการทุจริต การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว และคะแนนเลือกตั้งทุกคะแนนเสียงมีความหมายนั้น จะทำให้กลุ่มคนชั้นกลางซึ่งไม่เคยออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น เนื่องจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ คะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ชนะการเลือกตั้งเป็นคะแนนเสียงที่ไม่มีความหมายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มคนชั้นกลางไม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว และคะแนนเลือกตั้งทุกคะแนนเสียงมีความหมาย จะเปลี่ยนความคิดของชนชั้นกลางให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การรณรงค์เผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญต่อประชาชนก่อนประชามติ ควรขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ในกำกับของรัฐนำเสนอสรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการจัดทำวิดีโอทัศน์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับประชาชน

- การนำเสนอผลงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องกำหนดหัวข้อการนำเสนอให้ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละเรื่อง และความเชื่อมโยงของหลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อคณะกรรมการพิจารณาร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนใดหรือหมวดใดแล้วเสร็จในระหว่างวันที่ ๑๑ ถึงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๙ ควรเผยแพร่ให้สื่อมวลชนทราบทันที ทั้งนี้โฆษกกรรมการจะเป็นผู้แถลงข่าวว่าคณะกรรมการได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องใดขึ้นใหม่ และเรื่องนั้นมีประโยชน์อย่างไร คาดว่าหลังจากวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๙ ร่างรัฐธรรมนูญจะแล้วเสร็จประมาณ

ร้อยละ ๙๐ รวมทั้งในส่วนของบริษัทเฉพาะกาลที่จำเป็นจะต้องกำหนดรองรับบทบัญญัติต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย โดยคณะกรรมการจะพิจารณาแล้วเสร็จทั้งฉบับภายในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙ ส่วนการนำเสนอผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของรัฐบาลในรอบหนึ่งปี นั้น ควรประกอบด้วยเรื่องสำคัญสามเรื่อง คือ ๑. กรอบการร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ๒. กรอบการร่างรัฐธรรมนูญของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และ ๓. ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินการโดยคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็น ทั้งนี้ ควรนำเสนอว่าคณะกรรมการได้นำกรอบการร่างรัฐธรรมนูญ และผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนมากำหนดไว้ส่วนใดในร่างรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งอธิบายเนื้อหาในแต่ละเรื่องด้วย โดยจะต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมายในเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน รวมทั้งความมุ่งหวังของร่างรัฐธรรมนูญนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การเผยแพร่ร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้แก่สื่อมวลชนอาจทำให้เกิดความสับสนได้ ในกรณีที่คณะกรรมการกลับไปพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนใดหรือหมวดใดในภายหลัง

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อมีการเผยแพร่ร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้แก่สื่อมวลชน ก็จะต้องหมายความว่าคณะกรรมการอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้อีก แต่ในส่วนของหลักการสำคัญจะไม่มีแก้ไขเพิ่มเติม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เรื่องที่มีความสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนั้น คณะกรรมการควรร่วมกันจัดทำคำอธิบายที่ประชาชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย และควรมีการจัดทำภาพเคลื่อนไหว (animation) เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีความเข้าใจมากขึ้นด้วย

- วิธีการนำเสนอเรื่องที่มีความสำคัญซึ่งกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการนั้น จะต้องทำให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำอธิบายเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นเรื่องใหม่ซึ่งกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนั้น คณะกรรมการควรใช้คำอธิบายที่เคยอธิบายไว้เป็นฐานในการเขียน และต้องเขียนให้ชัดเจนว่าในแต่ละเรื่องมีแนวคิดอย่างไร กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างไร ผลดีผลเสียเป็นอย่างไร รวมทั้งคณะกรรมการได้พิจารณาข้อกังวลจากภาคส่วนอื่น ๆ อย่างไร เมื่อจัดทำเสร็จแล้วก็ควรนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ของคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็น และนำไปเผยแพร่ในช่วงระหว่างการรณรงค์การออกเสียงประชามติด้วย

นายนาถะ ดวงวิชัย ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของรัฐบาลในรอบหนึ่งปี คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้รับการจัดสรรบอร์ดในการจัดแสดงผลงานจำนวนหนึ่งแผ่น ขนาดความยาว ๒.๗ เมตร ความกว้าง ๒.๓ เมตร

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้รับการจัดสรรบอร์ดแสดงผลงานจำนวนหนึ่งแผ่น ก็ควรนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรอบการร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กรอบการร่างรัฐธรรมนูญของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินการโดยคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็น และต้องแสดงให้เห็นด้วยว่าปัจจุบันคณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จตามกรอบการร่างรัฐธรรมนูญจำนวนร้อยละ

เท่าใด โดยมอบหมายให้นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ เป็นผู้ออกแบบบอร์ดแสดงผลงานของ คณะกรรมการ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายณฤพนธ์ ฐลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรปฏิบัติการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมาธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์